

Kuvailun laatusuositus

Kuvailun tiedotuspäivä 30.5.2023

Marja-Liisa Seppälä

Kansalliskirjasto / Yhteentoimivuuspalvelut

Huomio metatietojen laatuun

- Tarkastelee metatietojen laatua kuudesta näkökulmasta:
 - Laadun määrittely
 - Kuvailukoulutus
 - Tiedonhaku
 - Standardointi
 - Kestävä kehitys
 - Kuvailija

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-8974-5>

Yhteinen huoli metatietojen laadusta

- Teksti tuotettu kuvailun [kansallisten asiantuntijaryhmien yhteistyönä](#)
- Tekstin rakenne ilmentää sanomaa:
 - Teesi
 - Nykytila
 - Tavoitetila

Laadun määrittely

- *Kuvailu **ei** voi olla **ylilaadukasta**, sillä virheettömyys ja suositustenmukaisuus ohjaavat metatietojen sisältöä. Metatiedot siis joko ovat tai eivät ole näiden kriteerien mukaisia.*
- *Kuvailussa **ei** pyritä **tasalaatuun**, sillä kuvailutapaukset ovat yksilöitä, jotka kuvaillaan kullekin yksilölle soveltuvin ominaisuuksin ja tiedoin.*
- *Laatu muodostuu **riittävästä** määrästä metatietoja.*

Kuvailukoulutuksen merkitys

- **Teesi:** ***Lisäpanostus** kuvailukoulutukseen parantaa kuvailijoiden osaamista ja sitä kautta kuvailun laatua.*
- **Nykytila:** *... käytännön työssä tarvittava kuvailukoulutus ja jatkuvan oppimisen mahdollistaminen ovat pitkälti Kansalliskirjaston ja muiden kuvailusta kiinnostuneiden ja kuvailun tärkeäksi kokevien **kirjastojen harteilla**.*
- **Tavoitetila:** *Jokainen korkeakoulusta kirjasto- ja informaatioalalle valmistunut ymmärtää metatiedon ja kuvailun **perusteet**, ja osa valmistuneista haluaa jatkossa työskennellä kuvailutyön parissa.*

Vaikutus tiedonhakuun

- **Teesi:** *Laadukkaalla ja oikein tuotetulla metatiedolla varmistetaan tiedonhaun **onnistuminen**.*
- **Nykytila:** *Siirtymä rakenteistettuun, linkitettyyn metatietoon on vielä kesken, ja MARC 21-formaatilla on **rajoitteensa** myös tiedonhaun näkökulmasta katsottuna.*
- **Tavoitetila:** *Metatietojen haettavuuteen ja näyttämiseen asiakasliittymissä voidaan **vaikuttaa** myös kuvailusta käsin.*

Kuvailustandardien ohjaus

- **Teesi:** Ihmis- ja konekuvailijat noudattavat metatietojen tuotannossa kansainvälisiä kuvailustandardeja semanttisen **yhteentoimivuuden** ja monipuolisten tiedonhakumahdollisuuksien varmistamiseksi.
- **Nykytila:** Kuvailijat eivät tunne riittävästi kuvailua ohjaavia kansainvälisiä standardeja. Eri standardien rooleja ja vaikutusta kuvailuun **ei tiedosteta**.
- **Tavoitetila:** Kansainväliset standardit integroidaan osaksi kuvailijoiden käyttämiä **välineitä**, mm. kuvailijan käyttöliittymään, jolloin kuvailijan ei tarvitse etsiä ohjeita eri paikoista. Kuvailuvälineet eivät salli standardien vastaisten metatietojen tallentamista.

Kestävä kehitys metatiedoissa

- **Teesi:** *Aineisto kuvaillaan vain **kerran** yhteiseen metatietovarantoon. Metadatta on mahdollista rikastaa kuvailusääntöjen, formaatin ja sovittujen käytänteiden mukaisesti.*
- **Nykytila:** *Yhteistuotantoympäristöissä haasteena eri kirjastojen kuvailunäkökulmien "**sietäminen**".*
- **Tavoitetila:** *Metatietojen **pitkäaikaissäilytys** varmistettava, ja metatietojen ytimen pitäisi kestää aikaa.*

Kuvailijan näkökulma

- **Teesi:** Kuvailijan rooli muuttuu tiedon tallentajasta metatiedon **kontrolloijaksi**. Aineisto kuvaillaan laadukkaasti hyödyntämällä pysyviä tunnisteita ja linkitettyä metatietoa.
- **Nykytila:** **Järjestelmänkehittäjien** näkökulmasta looginen tietomalli ja kokonaisuus ei välttämättä ole sitä asiakkaan (kuvailijan/tiedonhakijan) kannalta.
- **Tavoitetila:** Automaation kehitys rakentuu **kuvailun tarpeiden** ympärille. Kone ei syrjäytä kuvailijaa, vaan vapauttaa kuvailijan asiantuntemusta metatiedon hallintaan.

Miksi laatusuositusta tarvitaan?

- *Suuri osa KAM-organisaatioiden tiedonhakujärjestelmistä käsittelee metatietoa, mutta metatiedon **roolia** välittäjänä asiakkaan, aineiston ja tietojärjestelmien välillä ei edelleenkään ymmärretä riittävästi.*
- *Kuvailutyö kirjastoissa on edelleen pitkälti ns. **näkymätöntä** työtä eikä sen merkitystä ymmärretä, saati suuremmin arvosteta.*

Levittäkää kuvailun tärkeyden sanomaa
laatusuosituksen avulla!

Kiitos.

marja-liisa.seppala@helsinki.fi